

Oponentský posudek na diplomovou práci Kataríny Džunkové Turkické výpožičky v slovenčine

Vedoucí práce: Mgr. Jan Bičovský, Ph.D.

Katedra: Ústav srovnávací jazykovědy

Diplomová práce K. Džunkové se zabývá turkickými výpůjčkami ve slovenštině především z hlediska kontaktní lingvistiky. Zkoumá tedy, jakými cestami a z jakých turkických jazyků se slova turkického původu do slovenštiny dostávala, přičemž součástí práce je poměrně rozsáhlý teoretický úvod o jazykovém kontaktu a exkurz do historie slovensko- (či obecněji slovansko-)turkického setkávání od 4. do 20. století.

Z práce je patrné, že téma bylo zvoleno po pečlivé úvaze a autorka prostudovala nejen řadu pramenů k teorii jazykového kontaktu, ale i historických a literárních děl, která nějak souvisí s dějinami turkicko-slovenských vztahů.

Přestože již existují starší práce k vlivu turkických jazyků na slovenštinu, je nesporným přínosem předkládané diplomové práce, že se snaží o ucelený historicko-lingvistický pohled a dosavadní studie koriguje v tom smyslu, že ukazuje chronologické vrstvy výpůjček, tj. v kterém období a z kterých turkických jazyků byly přebírány, a analyzuje i dosud opomíjenou roli transferenčních jazyků. Pozitivně se lze rovněž zmínit o širokém využití literatury v různých jazycích včetně řady slovanských jazyků a maďarštiny i pramenů nejrůznější provenience, od slovníků po literární díla. Ocenit je nutno i pečlivou analýzu toponym turkického původu na Slovensku a přehled turkických přejímek ve slovenštině.

Práce K. Džunkové je vzhledem ke svému charakteru zákonitě deskriptivní, byť se na řadě míst pokouší i o hlubší analýzu. Práci by nepochybně prospělo užší propojení teoretické a historické části – které nezdá se působit dojmem slovníkových hesel – s částí jazykovědnou, v níž je možno spatřovat vlastní a nepochybně originální přínos diplomantky. Drobnou vadou na kráse je nejednotný přepis osmanských a tureckých slov, zřejmě vyplývající ze studií, z nichž diplomantka vycházela: vedle sebe najdeme jak moderní turecký přepis, tak přepis pomocí písmen slovenské/české abecedy (š/ş, č/ç, ě/gh atp.; hláska ı, která má v turečtině distinktivní funkci, je často uváděna jen jako „i“). Menší chyby se vyloudily do charakterizace některých lexikálních jednotek: turecké çakmak není „bič“, nýbrž „křesadlo“ či nově „zapalovač“, býk není osmanský „boha“ nýbrž boğa (v transkr. boghá), slovo paşa/başa ve smyslu „vysoce postavený hodnostář“ nepochází s baş (hlava), ale nejspíše z beşe syn, potomek, princ (výpůjčka z perského bačče dítě) či perského pádišáh > pášá; naopak ve složeninách jako çavuşbaşı, odabaşı atp. se neobjevuje paşa, nýbrž právě baş (hlava) ve smyslu „vrchní správce“. V části o výpůjčkách z osmanštiny pak mnohde není vůbec uvedeno, z kterého osmansko-tureckého slova jsou odvozeny (namátkou: bagázia, bilag, bútor, buľavas....)

Výše uvedené výtky mají sloužit spíše jako podnět k zamyšlení, pokud by výsledky práce měly být uveřejněny např. formou odborného článku. Jinak je práce vyčerpávající studií na dané téma a objasňuje mnohé dosud neznámé aspekty přejímání turkických slov do slovenštiny. Nadto je psaná čtivě, má přehledné uspořádání a snaží se pokrýt co nejširší škálu oblastí související s daným tématem. I v tomto ohledu práce bezesbýtku splňuje veškeré nároky na diplomovou práci.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze, 12. 1. 2012

PhDr. Petr Kučera, Ph.D.

Ústav Blízkého východu a Afriky